

نمودار ارائه شده که همواره در پیش رویش قرار دارد موفق خواهد شد، پروژه سفارشی را با بهترین و مناسبترین شیوه، با استفاده از عناصر بصری گرافیک به انجام رساند.

پیشگفتار

با بررسی‌های انجام شده بر روی آثار طراحان گرافیک داخلی و خارجی به نکات جالبی دست می‌یابیم. برخی از طراحان گرافیک در انجام سفارشات گرافیکی خود همواره از یک روش یا یک شیوه برای بیان مفهوم و اجرای کار مورد نظر استفاده می‌کنند. برای نمونه برخی، تایپوگرافی را بستر کاری خود قرار می‌دهند، است بطوریکه هر گونه سفارش در حوزه‌های مختلف فرهنگی، صنعتی، تجاری و... را به گونه‌ای به انجام می‌رسانند که عنصر تایپوگرافی یا طراحی گرافیک با بکارگیری حروف، حرف اول را می‌زند. برخی دیگر در کارهای خود از تصویرسازی به عنوان عنصر غالب در گرافیک ارائه شده استفاده می‌کنند. اما بعضی از طراحان نیز با نگاهی دقیق به نوع سفارش، شیوه‌ای را برای بیان مفهوم بکار می‌گیرند که مناسب نوع سفارش باشد. برای مثال وقتی درخواستی برای یک کار کودکانه داده می‌شود، برای انجام آن راههای مختلفی در پیش رو است که در بسیاری از موارد آنها در ذهن مرور می‌شود. اما اگر طراح گرافیک، تایپوگرافیست باشد، بدون تأمل به سراغ حروف می‌رود و سفارش مورد نظر را به شیوه تایپوگرافی به انجام می‌رساند. آیا تایپوگرافی برای بیان مفهوم در کاری کودکانه مناسب است؟ استفاده از تصویرسازی منظور و مفهوم را بهتر منتقل نمی‌کند؟

در هر حال، سوای اینکه کدام کار بهتر و درست‌تر است، در این نوشتار به سراغ همه شیوه‌های گرافیکی برای بیان ایده‌ها می‌رویم.

انواع شیوه‌های بیان مفاهیم در طراحی گرافیک
شیوه‌های بیان مفهوم در طراحی گرافیک را می‌توان به ۶ دسته کلی تقسیم کرد:

۱- استفاده از حروف در طراحی گرافیک (تایپوگرافی)

شیوه‌های بیان در طراحی گرافیک

■ بهرام عفرای

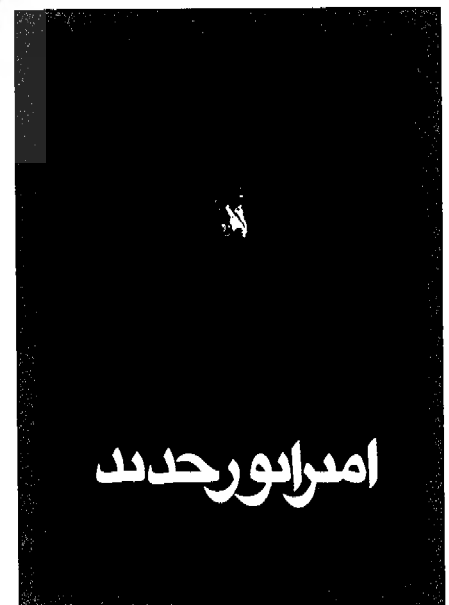
Ways of expression in Graphic Design

Bahram Afravi

این پژوهش مقدمه‌ای است بر کلاسیک کردن شیوه‌های بیان مفاهیم در طراحی گرافیک، با تکمیل شدن نمودار ارائه شده، طراحان گرافیک می‌توانند به سرعت شیوه مطلوب بیان مفهوم را با توجه به نوع سفارش یافته و ایده‌های خلاقانه‌ی خود را بر آن پایه بنا کنند. لازم به ذکر است که موضوع ارائه شده در قالب یک پژوهش آمده است بدین معنی که نوعی پیشنهاد است و برای اولین بار مطرح می‌گردد و طبیعتاً جزئیات بسیاری در ارائه دقیق آن لازم است. به همین دلیل از کلیه خوانندگان درخواست می‌شود نظرات خود را در این خصوص اعلام نمایند تا در جمع بندی‌های دیگر به پختگی لازم دست یافته و پژوهش ارائه شده به یک شیوه کاربردی تبدیل گردد.

مقدمه

در این نوشتار ضمن بررسی شیوه‌های مختلف بیان در طراحی گرافیک با مروری بر آثار طراحان گرافیک ایران و جهان، راه کارهایی جهت شروع انجام یک سفارش گرافیکی ارائه می‌شود. نموداری که در صفحات پیش رو می‌بینید، شروع ایجاد یک بستر مناسب برای انجام سفارشات چاپی است که ذهن طراح گرافیک را در قالب‌های کلاسیک حرکت می‌دهد، به گونه‌ای که با بررسی

امدادور حدید

استفاده از تصویر سازی در طراحی پوستر
طراح پوستر: فرزاد ادیبی

PURINA'S
SUPERIOR

**A CHICKEN AND OCEAN-FISH BASED
BLEND OF NUTRITIONALLY BALANCED
NATURAL PROTEINS, FATS, GRAINS,
VITAMINS AND MINERALS
NOURRITURE FOR CATS**

**NET WT
5 LBS**

تایپوگرافی

- ۱- استفاده از دست نویس
- ۲- بکارگیری فونت کامپیوتری
- ۳- آینه‌ای کردن
- ۴- ترکیب با دیگر شیوه‌ها
  - عکس
  - تصویرسازی
  - رنگ
  - کلیپوگرافی
- ۵- بریده‌های جرآید
- ۶- ترکیب دست نویس و فونت
- ۷- ایجاد فیلترهای مختلف روی نوشته
- ۸- قرار دادن در قالب‌های خاص
  - با چرخش
  - جابجایی
  - درهم
- ۹- تکرار حروف
- ۱۰- استفاده از ابزارهایی که می‌توان آنها را به شکل حروف دید
- ۱۱- استفاده از فضای مثبت و منفی در حروف
- ۱۲- برش دادن و تکه کردن با جابجایی حروف
- ۱۳- تاکید کردن بر بخشی از کلمه یا حروف با استفاده از رنگ، بافت، شکل، اندازه، چرخش و ...
- ۱۴- استفاده از ریتم در حروف
- ۱۵- استفاده از حروف به شکل تصویری و تصویرسازی

عکس

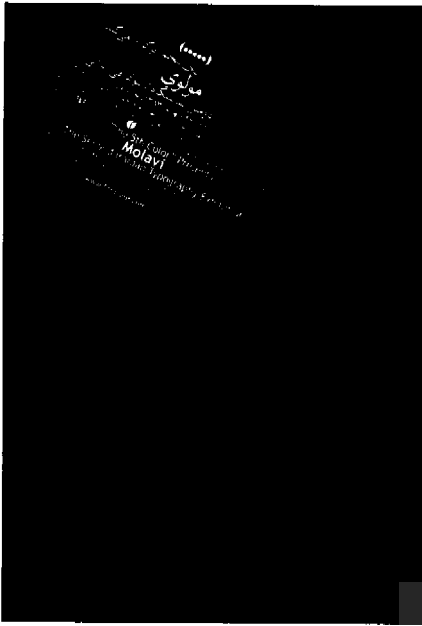
- ۱- بصورت Landscape
- ۲- بکارگیری پانوراما
- ۳- detail
- ۴- جلوه‌های ویژه
- ۵- زوایای خاص
- ۶- دوتن
- ۷- تک رنگ
- ۸- استفاده از فیلترها
- ۹- ترکیب با دیگر شیوه‌ها
  - تایپوگرافی
  - تصویرسازی
  - رنگ
  - کلیپوگرافی
- ۱۰- سیلونت
- ۱۱- استفاده از بریده تصاویر

تصویرسازی

- ۱- استفاده از تکنیکهای مختلف نقاشی برای تصویرسازی
- ۲- استفاده از عکاسی برای تصویرسازی
- ۳- استفاده از شکل دادن و ساختن تصویر با حروف الفبا
- ۴- (Detail) جزء گیری
- ۵- ترکیب با دیگر شیوه‌ها
  - تایپوگرافی
  - عکس
  - رنگ
  - کلیپوگرافی

استفاده از رنگ

استفاده از کلیپ آرت

استفاده از تایپوگرافی در طراحی پوستر
طراح پوستر: علیرضا مصطفی زاده ابراهیمی

استفاده از تایپوگرافی در طراحی پوستر
طراح پوستر: سیامک فیلی زاده

- حروف با استفاده از رنگ، بافت، شکل، اندازه، چرخش و ...
- ۱۴- استفاده از ریتم در حروف
- ۱۵- استفاده از حروف به شکل تصویری و تصویرسازی

- ۲- استفاده از عکس
- ۳- استفاده از تصویرسازی
- ۴- استفاده از رنگ
- ۵- استفاده از کلیپ آرت (کلیپوگرافی)
- ۶- استفاده ترکیبی

نمودار شیوه‌های بیان در طراحی گرافیک

■ عکس

عکس به عنوان شیوه‌ای مستقل خود به صورت‌های مختلفی قابل استفاده است از جمله:

- ۱- بصورت Landscape
- ۲- بصورت پانوراما
- ۳- (Detail) جزء گیری
- ۴- جلوه‌های ویژه
- ۵- زوایای خاص
- ۶- دوتون
- ۷- تک رنگ

- ۸- استفاده از فیلترها
- ۹- ترکیب با دیگر شیوه‌ها
- تایپوگرافی
- تصویرسازی
- رنگ
- کلیپوگرافی
- ۱۰- سیلوئت
- ۱۱- استفاده از بریده تصاویر

■ تصویرسازی

استفاده از تصویرسازی نیز با شیوه‌های متنوعی قابل اجرا است:

- ۱- استفاده از تکنیک‌های مختلف نقاشی برای تصویرسازی
- ۲- استفاده از عکاسی برای تصویرسازی (مثلاً پوستر لایکو) (یا چیدمان سبزیجات و میوه جات و ساختن فضایی خیالی و عکس از آنها برای ایجاد تصویر طبیعت)
- ۳- استفاده از شکل دادن و ساختن تصویر با حروف الفبا
- ۴- (Detail) جزء گیری
- ۵- ترکیب با دیگر شیوه‌ها
- تایپوگرافی
- عکس
- رنگ

■ تایپوگرافی

در تایپوگرافی، حروف را به روش‌های گوناگونی می‌توان به کار برد تا تاثیرات بصری متفاوتی از آنها دریافت شود.

- ۱- استفاده از دست نویس
- دست آزاد با رهایی کامل و بدون تفکر
- مرتب و با اصول نوشتاری
- با دست آزاد و با مواد و تکنیک‌های مختلف و آزاد مثلاً زدن مسواک در رنگ و نوشتن با آن و ...

۲- بکارگیری فونت کامپیوتری

۳- آینه‌ای کردن

۴- ترکیب با دیگر شیوه‌ها

- عکس
- تصویرسازی
- رنگ
- کلیپوگرافی
- ۵- بریده‌های جراید

۶- ترکیب دست نویس و فونت

۷- ایجاد فیلترهای مختلف روی نوشته

۸- قرار دادن در قالب‌های خاص

- فیگوراتیو
- چهره
- حروف دیگر
- اشکال هندسی
- ۹- تکرار حروف
- با چرخش
- جابجایی
- درهم

۱۰- استفاده از ابزارهایی که می‌توان آنها را به شکل حروف دید

۱۱- استفاده از فضای مثبت و منفی در حروف

۱۲- برش دادن و تکه کردن با جابجایی حروف

۱۳- تاکید کردن بر بخشی از کلمه یا

در بررسی آثار طراحان گرافیک ایرانی کارهای بسیاری به چشم می‌خورد که در قالب تایپوگرافی عرضه شده‌اند.

همچنین در آثار طراحان گرافیک بین المللی طراحانی همچون دیوید کارسون را می‌توان نام برد که قالب تایپوگرافی را برای بیان ایده‌ها و مفاهیم به شکل عمده به کار برده است.

۲- عکس

به نظر می‌رسد که عکس یکی از پرکاربردترین شیوه‌ها برای بیان مفاهیم در طراحی گرافیک باشد. عکس مناسب در حالت‌های مختلف همچون نمای باز، نمای بسته، جزء گیری (Detail)، زوایای خاص و ... متناسب با سفارش ارائه شده در آثار بسیاری از طراحان گرافیک مشاهده می‌شود.

گاهی عکس به شکل خاص تهیه شده است و به همان شکل به کار می‌رود و در موارد دیگر با ایجاد جلوه‌های ویژه با بکارگیری نرم افزارهای گرافیکی چون فتوشاپ به حال و هوایی متناسب با نوع سفارش تبدیل می‌شود و سپس در کار مورد استفاده قرار می‌گیرد. در اغلب کارهای سینمایی برای انجام سفارش پوستر، بروشور و ... از عکس به شکل عمده و به عنوان عنصر اصلی بیان مفهوم استفاده می‌شود، چرا که نمایش چهره هنرپیشه‌های فیلم اجتناب ناپذیر است.

بنابراین به نظر می‌رسد در سفارشات همچون پوستر فیلم، ناگزیر به استفاده از عکس خواهیم بود، سوای اینکه شیوه و سبک کار ما چگونه باشد. به عبارت دیگر خیلی دشوار است اگر نخواهیم با سماجت برای طراحی پوستر یک فیلم از شیوه‌های دیگر همچون تایپوگرافی استفاده کنیم. عکس به عنوان عنصر اصلی بیان مفهوم در طراحی گرافیک در آثار گروهی از طراحان همچون ابراهیم حقیقی، کوروش پارسا نژاد، مصطفی زاده ابراهیمی، فرزاد ادیبی و بیژن جناب بکار رفته است.

در آثار طراحان گرافیک خارجی نیز استفاده از عکس بسیار دیده می‌شود. طراحانی چون ون دساند، لین میر و رمبو را می‌توان نام برد.

- کلیوگرافی

■ استفاده از رنگ

■ استفاده از کلیپ آرت

■ استفاده ترکیبی

دقت کنید که در مواردی طرح گرافیکی به شکل ترکیبی از شیوه‌های مختلف اجرا می‌گردد، اما در موارد متعدد یکی از شیوه‌ها به شکل قالب اصلی ارائه گردیده و از روش‌های دیگر در جهت تقویت بیان مفهوم استفاده شده است.

۱- تایپوگرافی

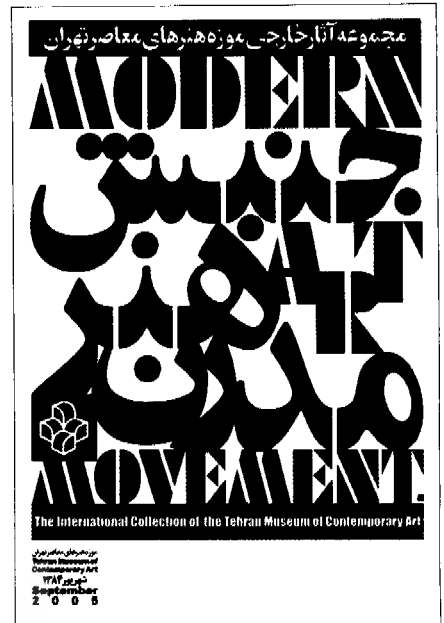
تایپوگرافی هنر و تکنیک طراحی حروف است، اما آنچه که در ذهن جای گرفته بیشتر طراحی گرافیک با بکارگیری حروف را تداعی می‌کند به عبارت دیگر وقتی که از حروف و نوشتار برای بیان ایده و مفهوم گرافیکی خود به شکل بارز و غالب بر هر شیوه دیگر استفاده می‌کنید به نوعی کار تایپوگرافی انجام داده‌اید. در واقع کسی که از شیوه تایپوگرافی برای بیان مفهوم در گرافیک استفاده می‌کند بایستی با اصول و اساس طراحی حروف آشنا باشد بطوریکه تغییر در حروف به درستی انجام شود. در هر حال، هر کار گرافیکی با قرارگیری حروف و نوشتار شکل می‌گیرد پس برای انجام یک سفارش یکی از شیوه‌هایی را که می‌توانید به عنوان قالب گرافیکی خود در نظر بگیرید به کارگیری حروف است.

همواره بایستی دقت نمود که زمانی به سراغ این شیوه برویم که سفارش مورد نظر مناسب برای کار تایپوگرافی باشد. البته بطور کل می‌توان هر کاری را با بکارگیری حروف به شکل گرافیکی عرضه کرد. اما بین دو سفارش زیر کدام یک برای کار تایپوگرافی مناسب‌تر است:

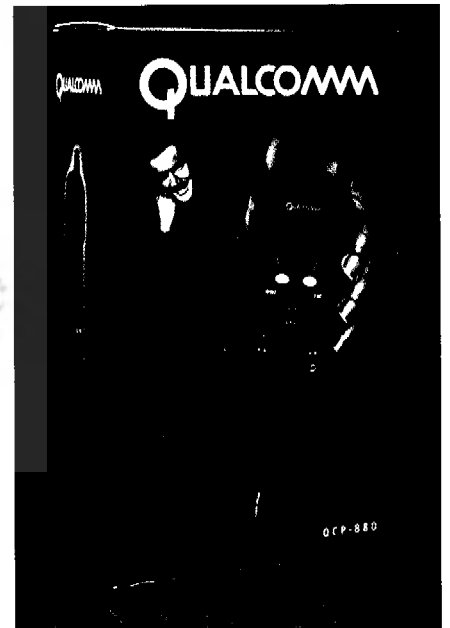
۱- نمایشگاه دوسالانه گرافیک

۲- جشنواره بادبادک‌ها

طبیعی است که در هر کار استفاده از حروف اجتناب ناپذیر است و حتی در بسیاری از کارهایی که قالب اصلی‌شان تایپوگرافی نیست، بازیهایی با حروف لازم و ضروری به نظر می‌رسد.

▲ استفاده از تایپوگرافی در طراحی پوستر
طراح پوستر: قباد شیوا

▲ استفاده از عکس در طراحی بسته بندی

۳- تصویرسازی

تصویرسازی یکی از با سابقه‌ترین شیوه‌های بیان محسوب می‌شود. دلیل آن هم در دسترس نبودن شیوه‌های دیگر و لزوم رساندن مفهوم دقیق در طراحی گرافیک می‌باشد.

در حال حاضر استفاده از عکس در بسیاری موارد جایگزین تصویرسازی شده است اما در سالهایی که عکاسی هنوز شکل نگرفته بود عمده طرح‌های گرافیکی که برای رساندن مفهوم نیاز به ارائه تصویری از موضوع داشت، از تصویرسازی استفاده می‌شد بطوریکه در پوسته‌های سینمایی دهه‌های ۳۰ و ۴۰ به شکل عمده‌ای تصویرسازی بکار رفته است. همچنین در حال حاضر در مواردی که عکس قدرت نمایش ندارد، نیاز به تصویرسازی بیشتر احساس می‌شود به عبارت دیگر در مواردی که ارائه اغراق آمیز از تصویر موضوعی مد نظر است یا اینکه نیاز به نمایش جزئیاتی وجود دارد که برای عکس برداری در دسترس نمی‌باشد، مانند نمایش ساختمان درونی بدن انسان یا ساختار درونی اتومبیل، تصویرسازی راه گشاست.

از تصویرسازی در ارائه کارهای کودکان نیز استفاده بسیار می‌شود.

نورالدین زرین کلک، هومن مرتضوی و قباد شیوا در کارهایشان بیشتر از تصویرسازی استفاده می‌کنند، یعنی تصویرسازی پایه اصلی کارهای گرافیکی و سفارشات کاری آنهاست.

در آثار میلتون گلیزر استفاده از تصویرسازی به شکل شاخص نمایان است.

۴- استفاده از رنگ

قاعدتاً رنگ در بسیاری از کارهای گرافیک نقش عمده‌ای دارد بطوریکه عدم استفاده از رنگ

در بسیاری از سفارشات گرافیکی

غیر ممکن است مثل سفارشات گرافیکی با محوریت کودک. اما برخی از کارها بر پایه رنگ به طور مطلق بنا شده است. از این شیوه هر چند به ندرت استفاده می‌شود اما بکار

استفاده از تصویرسازی در طراحی بسته‌بندی

گیری قالب رنگ در کارهای گرافیکی دیده شده است از جمله در آثاری از مصطفی اسدالهی و در آثار طراحان خارجی همچون مارتا گرانادوس.

حروف، تصویرسازی با فرمت‌های مختلف
.wmf, Eps, jpg, gif ... ارائه می‌گردد.
این مجموعه بطور معمول به سه شکل ارائه
می‌شود:

۱- روی کاغذ

۲- روی سی دی

۳- در وب سایت

اما شاید بتوان کلیپ آرت را به شکلی که
مد نظر ماست، بدین سان معنا کرد: تصاویر
بررداری در کامپیوتر. بسیار ساده از یک
موضوع.

مشخصات کلیپ آرت

همانطور که گفته شد کلیپ آرت به معنایی
که در اینجا مطرح است شامل تصویر یا
نقشی است به شکل برداری که از آن می‌توان
در موارد متعدد استفاده کرد. بنابراین می‌توان
به شکل کلاسیک مشخصات کلیپ آرت را به
صورت زیر نوشت:

۱- تصویری برداری از یک موضوع

۲- دارای گره‌های مختلف

۳- قابلیت تغییر شکل در کامپیوتر

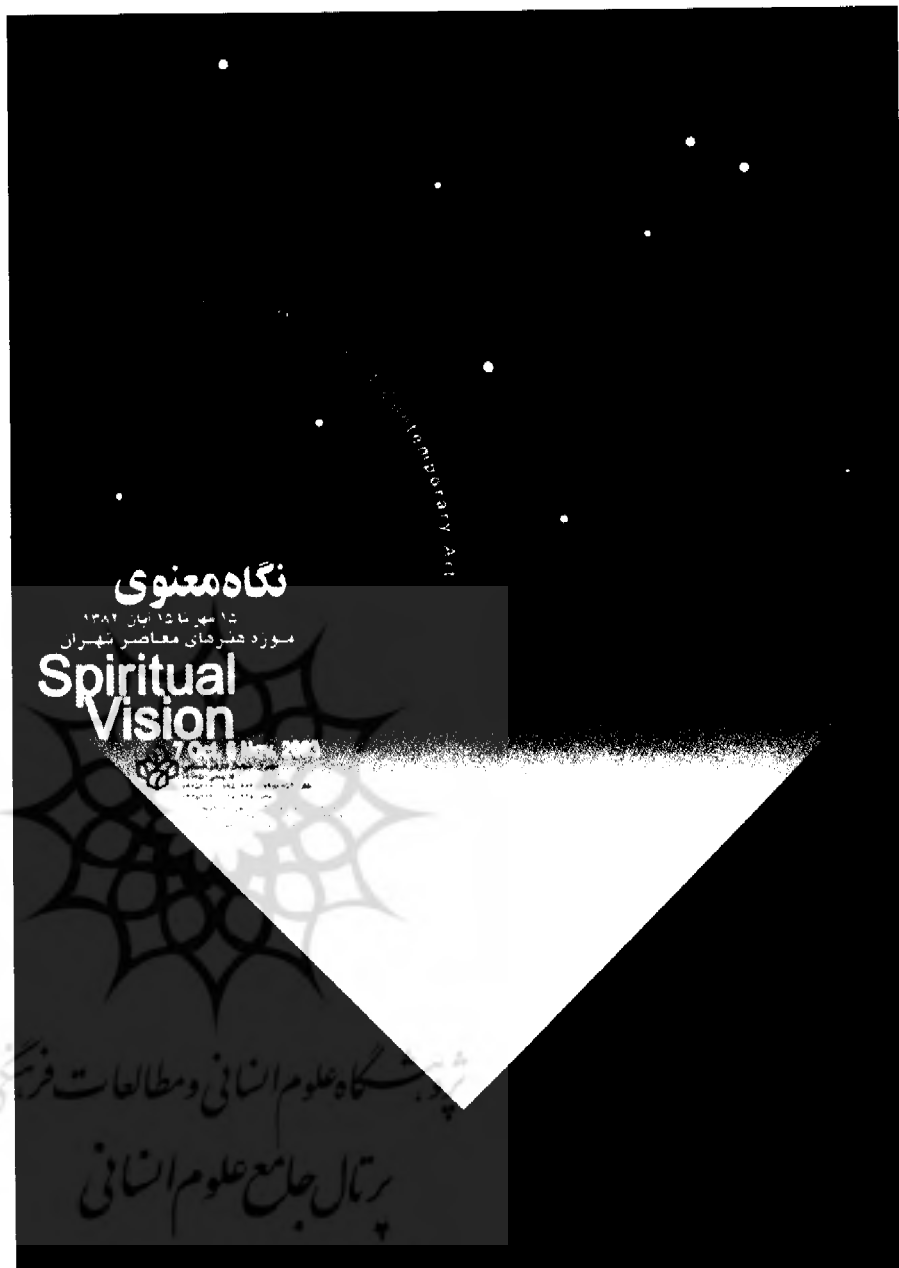
۴- قابلیت رنگ آمیزی خطوط و سطوح بسته
در کامپیوتر

قابلیت‌های کلیپ آرت

بزرگترین و مهمترین قابلیت کلیپ آرت
امکان تغییر در هر اندازه بدون افت کیفیت
است. ویژگی بزرگی که در بسیاری از اوقات
ما را از محدودیت‌های استفاده از تصاویر با
کیفیت نامطلوب رها می‌کند.

می‌دانید که اگر تصویری در اختیار داشته
باشید نمی‌توانید آن را به دلخواه به قدری
بزرگ کنید تا نیاز شما را برطرف نماید.
وجود پیکسل‌های موجود در تصاویر بیت
مپ محدودیت‌های فراوانی در بزرگ کردن
آنها ایجاد می‌نماید.

کلیپ آرت‌ها با توجه به برداری بودنشان
کاربردهای متعددی در گرافیک ایجاد کرده‌اند.
مثل تغییر دادن ضخامت خطوط بکار رفته
در آنها بطوری که به سادگی و به سرعت
می‌توانید هر یک از اجزای بکار رفته در کلیپ

۵- استفاده از کلیپ آرت یا کلیپوگرافی

کلیپ آرت لغتی به زبان انگلیسی است که
متأسفانه معادل فارسی مشخصی برای آن تعیین
نشده است و اگر هم چیزی وجود داشته باشد
نقدر عادی و عمومی نشده که درک آن در
یک مطلب، ساده و روشن باشد به همین دلیل
هتر می‌دانیم که از همان واژه کلیپ آرت
استفاده کنیم.

کلیپ آرت چیست؟

در فرهنگ‌های لغت، معانسی مختلفی برای
کلیپ‌آرت وجود دارد از جمله مجموعه‌ای
از کارهای هنری که در قالب‌های عکس،

▲ استفاده از رنگ در طراحی بوستر
طراح بوستر: مصطفی اسداللهی

استفاده از کلیپ آرت در طراحی پوستر
طراح پوستر: مصطفی اسدالهی

استفاده از تصویرسازی در طراحی پوستر
طراح پوستر: نورالدین زرین کلک

استفاده از کلیپ آرت در طراحی جلد کتاب
طراح: کوروش پارسانزاد

علاقمندان هر روز کاربردهای جدیدی پیدا می‌کند. در سراسر جهان موارد بسیاری وجود دارد که از کلیپ آرت برای خلق آثار مختلف هنری استفاده شده است. آثار وجودی کلیپ آرت را می‌توان در کارهای هنرمندان خارجی و داخلی یافت. آثاری چون طراحی لوگو، بروشور، جلد کتاب، پوستر و بیل بورد و ... که این هنرمندان خواسته یا ناخواسته قالب بندی کلیپ آرت را در کار خود ایجاد کرده‌اند. کافی است در اینترنت به دنبال واژه Clip Art بگردید. تصاویر ارائه شده خود گواه کاربردهای فراوان آن در طراحی

آرت را انتخاب و ضخامت آن را بطور دلخواه تغییر دهید. مورد دیگر از قابلیت‌های کلیپ آرت، امکان رنگ آمیزی خطوط و فضاهای بسته در آنهاست. سرعت کار و تغییرات در هنگام استفاده از کلیپ آرت‌ها نیز از دیگر ویژگیهای آن است.

کاربردهای کلیپ آرت

با توجه به قابلیت‌های فراوان کلیپ آرت‌ها، بکارگیری آنها توسط طراحان گرافیک، معماران، هنرمندان نقاش، مجسمه ساز و

کلام حرف‌های بسیاری را بازگو می‌کند. کلیپوگرافی در واقع طراحی گرافیک است با بکارگیری کلیپ آرت با توجه به قابلیت‌های این عنصر گرافیکی استفاده از آن پرکاربرد شده است. امروزه همانطور که به مرور زمان تصویرسازی از نقاشی انشعاب گرفته است، کلیپوگرافی نیز به نوعی از تصویرسازی جدا شده است.

در آثار طراحان گرافیک ایرانی همچون کوروش پارسا نژاد، مصطفی زاده ابراهیمی استفاده از کلیپ آرت دیده می‌شود همچنین کارهایی از مرتضی ممیز نیز قالب کلیپوگرافی دارد. ممکن است در برخی موارد تصویرسازی با کلیپوگرافی تلاقی کند اما با دقت بیشتر و در نظر گرفتن ویژگی‌های کلیپ آرت می‌توان آن را کاملاً متمایز کرد.

در آثار شیگنوفو کودا نیز گرافیک به شکل کلیپوگرافی دیده می‌شود.

۶- استفاده ترکیبی

برخی از کارهای گرافیکی ترکیبی از دو یا چند شیوه می‌باشند بطوریکه هیچکدام بر دیگری غلبه ندارد. معمولاً استفاده از تایپوگرافی در کارهای ترکیبی بیش از دیگر شیوه‌ها نمود دارد اما در کارهای ترکیبی هیچ شیوه‌ای بر بقیه الویت ندارد. در این قبیل کارها طراح گرافیک، رسیدن به مفهوم کلی را مد نظر دارد و در این راه ممکن است از تایپوگرافی، تصویرسازی، رنگ و ... به یک نسبت استفاده کند. به نظر می‌رسد در این قبیل طرح‌های گرافیکی ترکیبی استفاده غالب از یکی از شیوه‌ها مد نظر بوده است اما آنچه در نهایت نمود یافته است کاری ترکیبی است. ■

گرافیک است، از جمله طراحی سایت، تصویرسازی، بخصوص تصویرسازی کتاب کودک، طراحی بسته بندی محصولات که بیان شادی و نشاط در آنها اهمیت دارد، نقشه شهرها، کشورها و نقشه‌های گردشگری با ساختاری فانتزی، تابلوی جهت یابی و مکان یابی نصب شده در پارک ها، خیابان ها، موزه ها و فضاهای گردشگری، معماری، تهیه تصاویر شماتیک از آثار و بناهای تاریخی، ماشین آلات صنعتی و بالاخره اینکه کلیپ آرت به عنوان زبان دوم بشریت شناخته شده است. زبان تصویری ناب و ساده‌ای که بدون

استفاده از روش ترکیبی در طراحی پوستر
طراح: مسعود نجابتی